

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego o fundacyi Stanisława hr. Skarbka.

Wysoki Sejmie!

Stosując się do polecenia Wys. Sejmu, zawartego w uchwale z dnia 16. Stycznia 1888., przedłożył Wydział krajowy, oprócz zamknięcia rachunków za rok 1885., 1886. i 1887., także osobne sprawozdanie o działalności fundacyi Skarbkowskiej w tych trzech latach.

Komisyja budżetowa, wypowiedziawszy już swoje uwagi co do majątkowych stosunków fundacyi, przy sposobności zdania sprawy o zamknięciu rachunków za wspomniane trzechlecie, zauważyła jeszcze co do administracyi Zakładu drohowskiego co następuje:

Przeprowadzona w r. 1887. przez Wydział krajowy szczegółowa lustracya Zakładu drohowskiego wykazała w dziale rachunków magazynu żywności, tudzież w rachunkach inwentarza, nieprawidłowości, o których uchylene Wydział krajowy administracyę fundacyi reskryptem z 28. Lutego 1888 wezwał.

Mianowicie skonstatowała komisyja lustracyjna, że rachunki magazynu żywności były w nieporządku tak, iż niemożliwym było porównać stanu rzeczy, znalezionego podczas szkona, z rachunkami.

Także w rachunkach inwentaryalnych panował nieład, a sprawdzenie istotnego stanu rzeczy okazało się niemożliwym.

W ogóle co do rachunkowości wypowiedziała komisyja lustracyjna opinię nader ujemną, zaznaczając, że wytykane przy poprzednich lustracyach nieprawidłowości nie zostały uchylone, ale nawet wzmożły się znacznie, tak iż wszędzie widać brak ewidencyi rachunkowej. Te braki znaleziono mianowicie także w dziale rachunków warsztatowych.

Niemniej też zaznaczyła komisyja potrzebę zmiany etatu funkcyonaryuszów zakładu, tudzież potrzebę wydania odpowiednich instrukcyj służbowych.

Zarazem jednak stwierdziła komisyja korzystne zmiany w urządzeniu zakładu pod względem żywności, odzieży i bielizny, tudzież stosunków sanitarnych, wyrażając uznanie dla siostr Felicjanek, zajmujących się utrzymywaniem odzieży i bielizny, niemniej też szpitalikiem, prowadzonym wzorowo przez lekarza zakładowego.

W dziale warsztatów znalazła komisya także korzystną zmianę, a mianowicie zaniechano już wyrabiania wielkiej ilości rozmaitych przedmiotów na zapas; wytknęła jednak brak fachowego kierownika warsztatów.

Kurator fundacyi, uznając słusność uwag komisji lustracyjnej co do wadliwego prowadzenia rachunków, zarządził co potrzeba, aby rachunkowość uporządkowaną została.

Zamianowano też fachowego kierownika warsztatów, na razie prowizorycznie.

Komisya budżetowa musi przeto stwierdzić pożyteczność podobnych lustracji, i wyraża przekonanie, że byłoby dla prawidłowego toku administracyi zakładu drohowyżkiego bardzo pożądanę — co dwa lata podobne lustracje z ramienia Wydziału krajowego przeprowadzać, a to z przybraniem sił fachowych, któreby mogły wydać opinię pod względem pedagogicznego kierunku, tudzież zawodowego wykształcenia wychowanków zakładu.

Nie wątpi też komisya, że Wydział krajowy czuwać będzie nad tem, aby nieprawidłowości, skonstatowane przy lustracjach, stanowczo były usunięte, i już się więcej nie powtarzały.

Jak dalece zaś przy podobnej administracyi niezbędna jest dokładna rachunkowość i ścisła kontrola — wykaże jasno następujący przykład cyfrowy, wyjęty ze sprawozdania Dyrekcyi zakładu.

Mianowicie folwark, przeznaczony do użytku zakładu, utrzymuje krowiarnię, z której dostarcza mleka na potrzeby zakładu. Ilość tego dostarczonego mleka przedstawia się jak następuje:

w r. 1879. krów 27; dostarczono mleka	18.920	litrów
„ „ 1882. „ 32 „ „	16.932	„
„ „ 1887. „ 27 „ „	48.519	„

przypada więc na jedną krowę

w r. 1879. litrów mleka	626	czyli	dziennie	$1\frac{3}{4}$	litra
„ „ 1882. „ „	529	„	„	$1\frac{1}{2}$	„
„ „ 1887. „ „	1.799	„	„	$4\frac{9}{10}$	„

Dla każdego, kto zna wiejskie stosunki jasnym jest, jak wielkie musiały być nadużycia w administracyi tego folwarku, jeżeli takie były rachunkiem wykazane rezultaty tej administracyi, a istotnie podziwienia godną jest obojętność ówczesnej dyrekcyi zakładu i centralnej administracyi, które takie rezultaty przyjmowały do wiadomości, nie poczuwając się wcale do obowiązku zaradzenia złemu.

Wobec tego jest już rzeczą całkiem naturalną, że folwark zakładowy wykazywał przez siedm lat same tylko straty, a dopiero od dwóch lat wykazuje zyski.

Wiadomo Wysokiemu Sejmowi z poprzednich sprawozdań komisji budżetowej, że w latach poprzednich produkcya warsztatów zakładowych została rozwiniętą na szerokie rozmiary, tak dalece, że w r. 1884 zapłacono 8.657 zł. 28 ct. za donajęcie czeladzi obcej. Wyprodukowano w r. 1884 rozmaitych wyrobów wartości 37.463 zł. 27 ct. a dokupiono jeszcze wyrobów obcych za 5.429 zł. 84 ct. Rezultat jednak finansowy tego rozszerzenia produkcyi po za właściwy cel fundacyi okazał się niestety ujemnym, gdyż już w bilansie za rok 1884 musiano wykazać stratę 1.766 zł. 73 ct. — pomimo iż kapitał zakładowy i obrotowy otrzymały warsztaty bezprocentowo. Ten ujemny rezultat w następnych latach jeszcze się pogorszył, gdyż musiano odpisać znaczne kwoty z należności za sprzedane wyroby warsztatowe, jako nieściągalne.

Przy tem zauważyć należy, że według relacyi obecnej Dyrekcyi zakładu, czeladź obca, stale w warsztatach przebywająca, niedobry wpływ wywierała na wychowanków zakładu.

Ograniczając przeto produkcję warsztatową na własne siły — Dyrekcyja zakładu nie tylko uniknęła strat materyalnych, ale nadto uzyskała dodatni rezultat pod względem pedagogicznym, pozbywszy się z warsztatów zakładu tej czeladzi obcej, która tak dla różnicy wieku,

jak i z powodu zaniedbanego zwykle w tej warstwie ludności wychowania, była całkiem nieodpowiedniem i niepożądanem towarzystwem dla sierót, w zakładzie dorastających a rozpoczynających naukę warsztatową w bardzo młodym wieku.

Pomysł więc byłej Dyrekcyi zakładu rozszerzenia produkcji warsztatów zakładowych na rozmiary fabryczne — był pod każdym względem niefortunny, a obecna administracya fundacya postąpiła całkiem właściwie — ścieśniając produkcję warsztatową i pozbywając się z warsztatów zakładu ludzi obcych, czasowo tylko przynajmowanych.

Co do ilości osób, pomieszczonych w Zakładzie, nadmieniamy, że według sprawozdania Dyrekcyi było:

w r. 1884	sierót	406	starców	12
" "	1885	" 376	"	24
" "	1886	" 323	"	40
" "	1887	" 340	"	54

Komisya budżetowa nie znalazła w sprawozdaniu Wydziału krajowego wyjaśnienia, z jakich powodów zmniejszono tak znacznie liczbę sierót, w zakładzie wychowywanych, powiększając równocześnie liczbę starców, — co zdaniem komisyi nie jest pożądanem, gdyż głównym celem zakładu, a zarazem najkorzystniejszą dla ogólnych interesów krajowych działalnością, jest wychowanie jak największej ilości sierót, dla przysporzenia krajowi odpowiednio uzdolnionych rękodzielników.

Pod względem kosztów utrzymania osób w Zakładzie umieszczonych wykazuje Dyrekcyja znaczne oszczędności, oraz konstatuje pomyslny rozwój zakładu pod względem wychowania sierót, tudzież stwierdza, że o tych wychowankach, którzy opuścili już zakład, pochlebne nadchodzą wiadomości o ich postępowaniu w życiu praktycznem.

Po tych uwagach wnosi komisya budżetowa:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie Wydziału krajowego o fundacyi Skarbkowskiej przyjmuje się do wiadomości.

Lwów 4. Stycznia 1889.

Przewodniczący:
Artur Potocki.

Sprawozdawca:
Skatkowski.

